

Česko je největším vzdělavatelem v oboru adiktologie v Evropě

I když je adiktologie oborem relativně novým, rozhodně nevznikala jednoduše a ze dne na den. Má za sebou přes 150 let vývoje a v Česku i deset let možnosti studovat tento obor na vysoké škole. V rámci Týdne vědy a techniky hovořil prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D., přednosta Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN Praha, o rozvoji tohoto oboru u nás i v mezinárodním kontextu. Zdůrazňuje, že nejde o úzkou specializaci – klinicky, a už vůbec ne teoreticky.

Adiktologie jako relativně nový obor prochází řadou proměn a diskusí. V České republice je definována jako samostatný transdisciplinární vědecký obor, který se zaměřuje na užívání návykových látek, závislostní chování a jejich dopady a souvislosti. Dnešní česká adiktologie čerpá z velmi různorodých zkušeností sahajících od svépomocných systémů druhé poloviny 19. století přes tradiční, abstinenčně orientované přístupy až po odkazy psychiatrických systematických výzkumů halucinogenních látek v 50. a 60. letech 20. století nebo z originálního tréninkového modelu profesionálů a paraprofesionálů vzniklého v 70. letech minulého století.

„Když jsme před patnácti lety začali obor dávat dohromady, spousta lidí si myslela, že jde o totální úlet. Že jde o chvilkový obor, který zanikne, tak jako

se to u spousty úzkých specializací děje. Ukazuje se ale, že o zase tak malou záležitost nejde. V ČR jsou vzhledem k velké míře užívání návykových látek až tři miliony potenciálních pacientů, kteří by si zasloužili alespoň krátkou intervenci. Obor tedy není malý klinický, a už vůbec ne teoretický,“ vysvětluje klinický psycholog, adiktolog a psychoterapeut Michal Miovský.

Největší cílovou skupinu českých adiktologů tvoří kuřáci, kterých je u nás odhadem na 2,2 milionu. Následují lidé, kteří užívají léky, aniž by jim byly předepsány, či kterým jsou naopak léky opakovaně předepisovány více lékaři současně. Jde vesměs o ty, kteří užívají návykové látky doma, potají. Většina z nich podle slov odborníků na ulici neskoučí, ale těch, kteří se přijdou sami léčit, například kvůli alkoholu, je jen nepatrná část.

Proč udělat z adiktologie univerzitní obor?

V devadesátých letech bylo zřejmé, že chybějí profesionálové, kteří by mohli odpovídajícím způsobem reagovat na měnící se situaci, zejména v oblasti drog. Tehdy došlo k prudkému rozvoji služeb, avšak psychiatrii ani kliničtí psychologové o tuto práci velký zájem neměli. V té době začala vznikat myšlenka na vybudování jasněho systému.

Je zřejmé, že v přístupu k adiktologii Evropa trochu zaspala za Amerikou. Zatímco v Evropě nyní existuje 34 studijních programů adiktologie, v USA jich je na 400. Jen v New Yorku jich funguje stejně jako v celé Evropě, v Kalifornii dokonce 46. V Evropě je možné v současné době tento obor studovat na 24 univerzitách, přičemž z 34 programů je nejčastější (14 programů) studium magisterského typu. Doktorské studium nabízí pět programů, což je značný nepoměr například s USA, kde přestože mají celkově desetkrát více programů, na doktorské studium jich je zaměřeno pouze šest. Nepoměr je i co do obsahu jednotlivých oborů. Jen deset z nich se zabývá uzdravením a léčbou, prevencí dokonce pouhých šest. V mezinárodním kontextu vykazuje adiktologie velkou nejednotnost a ukazuje se, že kladě přílišný důraz na teorii a opomíjí potřebnou praxi. Současnou snahou adik-

tologů je tedy nejen tento stav změnit, ale například i sjednotit vzdělávací programy. To ale naráží na nezájem zejména privátních univerzit, kterým se nelíbí, že totéž, co ony nabízejí jako exkluzivní, by státní univerzity mohly poskytovat zdarma.

Od roku 2005, kdy bylo v ČR poprvé otevřeno bakalářské studium adiktologie, se hodně změnilo. Cílem zůstává poskytnout jednoduché, praktické studium, které je schopno obhospodařit většinu práce s lidmi majícími problém s návykovými látkami. Po jeho ukončení absolvent získá zdravotnickou licenci a může pracovat v terénu. V roce

2008 byl bakalářský program doplněn o magisterské studium a v roce 2012 bylo otevřeno i doktorské. V něm v současné době studuje i šest zahraničních studentů. V Evropě se tak Česko stalo největším vzdělavatelem v tomto oboru. V bakalářském programu studuje 150–170 studentů, v magisterském 70–90 a v doktorském 20–30. Ročně se zde tedy pracuje s 200–220 studenty, což je ve srovnání s jinými evropskými univerzitami hodně. Zatímco bakalářské a magisterské studium probíhá pouze v českém jazyce, doktorské studium je i v angličtině.

Zdenka Kolářová

TABULKA

Vzdělávací systém pro obor adiktologie

- lékařská specializace v oboru návykové nemoci
- výuka adiktologů, zdravotníků-nelékařů, na bakalářském a magisterském stupni
- postgraduální doktorské studium adiktologie
- výuka mediků v adiktologii (kurikulum adiktologie pro studenty medicíny)
- povinné adiktologické minimum pro lékaře všech klinických oborů jako povinná (případně též další/navazující volitelná) součást specializační přípravy lékařů
- celoživotní vzdělávání adiktologů-nelékařů a adiktologů-lékařů
- celoživotní vzdělávání pro jiné než adiktologické profese (zdravotní sestry, farmaceuti, ergoterapeuti a nezdravotnické profese – pedagog, etoped, sociální pracovník atd.)